



הא'ישר

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

להצלחה ולשמירה על חיילנו במלחמה להחזרת החטופים בריאים ושלמים ולרפואת הפצועים

יב' באב תשפ"ד 1538 (שנה כט')

נושא השבוע: טיול

ההפטרות: "נחמו נחמו" (ישעיה מ)

פרשת ואתחנן – שבת נחמו

"ונשמרתם מאוד לנפשותיכם" (ד, טו)

התורה מצוה אותנו לדאוג ולשמור על המתנה היקרה ביותר שהופקדה בידנו – החיים, ולשמור על גופנו לכל נזק.

ולכן החרד לדבר ה' ינקוט משנה זהירות כשנוהג בכביש, וכללי הזהירות בדרכים יהיו נר לרגליו, על זה נאמר: "בכביש אל תהיה צודק – תהיה חכם". וכשמתכננים לצאת לטיול יש להצטייד בכל הדרוש לאופי הטיול קרי לבוש מתאים, מים בכמות מספקת, מזון, אמצעי ליצירת קשר ... ולא לזלזל כי לצערנו שמענו על אנשים שקיפחו את חייהם ר"ל. ואל לאדם להעמיד עצמו בסכנה כי לעיתים זה "מעוות שלא יוכל לתקן". אין לרחוץ בחופי רחצה שאין בהם אנשי הצלה והמציאות העגומה מוכיחה זאת.

גדולי ישראל התייחסו בחומרה לעניין כי אין מתנה יקרה יותר מן החיים, ומסופר כי באחד הימים הגיע לבית הדין של הרב ואזנר זצ"ל תביעה על שוטר שנותן דוחות למשפחות שאינן חגורות ואינן נוסעות בבטחה בטענה שהוא מזיק לרבים, כשהגיע השוטר שהיה דתי לבית הדין הושיט לו הרב כוסית יין וברך לחיים והוסיף "ישר כוח על מה שאתה עושה".

אל רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל הגיע אב מבוהל וביקש ברכה לבנו שנהג ללא רשיון ופגע במישהו ונגזר דינו לשנת מאסר בפועל, "איני מבין מה אתה רוצה", אמר הרב. "מה יהיה איתו בבית הסוהר? הוא לא מכיר מקומות כאלה", בכה האב, "ואני חשבתי שאתה רוצה ממני שאבקש עליו רחמים כדי שיישב לכל הפחות 10 שנים במאסר, ואולי רק אז יצליח לכפר על מה שעשה". (ומתוך האור)

וַיִּצְוֵנוּ ה' לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַחֻקִּים הָאֵלֶּה .. לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים לְחַיֹּתֵנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה

(ו, כד) הקב"ה מצווה אותנו לשמור את המצוות והחוקים כדי להטיב עמנו ולהעניק לנו חיים כמשמעו, ולכן עלינו לשמור ולקיים ללא פקפוק והרהור על השכר המובטח לנו לעתיד לבוא, אלא לחשוב על השכר והתגמול שנקבל בעולם הזה בעצם חיים חיונית ובפרט במצוות "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם" שעצם קיומה הוא דיני נפשות ממש.

קידוש השם בטיול

מעשה שהיה



אני בת 13 ומתגוררת בירושלים, הורי הם אנשים יקרים וטובים שנותנים לנו את הלב ואת הנשמה, ולא חוסכים מאיתנו את כל מה שאנו צריכים. הם מקפידים שיהיה לנו אוכל בשפע וביגוד טוב ומכובד. אך הם לא יסכימו לשלם כסף עבור בגד רק מפני שרשום עליו שם חברה מסוימת כמו כל משפחה גם אנו יוצאים לפעמים לחופשות, אצלנו בבית "טיול גדול" משמעו מסע משפחתי לצפון, ו"טיול קטן" הוא לאזור המרכז. אבא שלי כחלק מהמדיניות הכלכלית תמיד מודיע לנו מראש מה התקציב לכל נסיעה וגם מסביר לנו איך נחלקו בין האטרקציות השונות. את האוכל לטיול אימי מכינה ואנו מסייעים לה בשמחה. באחד החופשים יצאנו ל"טיול גדול", שכרנו מיניבוס לצפון, ותוכנן שיט

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 7:17-7:24 * סוף זמן ק"ש 8:44-8:46

כניסת שבת: 7:04 יציאת שבת: 7:54 יציאת ש"ס ר"ת: 8:44

בכנרת וטרקטורונים. אבא הודיע לנו מה התקציב וגם פרט איזה סכום מיועד עבור איזו אטרקציה. בדרך לצפון החליטו הורי שהמיניבוס יכנס לנתניה, שם נעשה חניית ביניים ונאכל מול הים. כשהגענו לטיילת אחד האחים שלי ביקש ללכת לשירותים. אבי חיפש מסעדה שאליה יוכלו להיכנס, היו שם כמה מסעדות אך אבא שלי אמר שחייבים למצוא מסעדה כשרה כי אם יראו יהודים דתיים נכנסים למסעדה שאינה כשרה זה יהיה חילול השם, שכן אף אחד אינו יודע לאיזו מטרה הם נכנסים. נהג המיניבוס הוביל אותנו למסעדה בהכשר מהודר הממוקמת בהמשך הטיילת, ואבי ואחי ירדו. בכניסה למסעדה עצרה אותם מלצרית ושאלה: "כמה אתם?", אבי השיב: "הבן שלי צריך לשירותים", היא היססה ואחר אמרה: "אוקי, בסדר, הכנסו". אבי המתין בתוך המסעדה, כאשר יצא אחי מהשירותים ראה אותו המנהל והחל לצעוק: "זו מסעדה כאן! לא שירותים ציבוריים, באיזו רשות נכנסתם?", אבי ואחי לא ענו ומנהל המשמרת המשיך לגעור בהם: "אתם אנשים דתיים! איך אתם מרשים לעצמכם להשתמש בשירותים בלי רשות?!", אבי לא ידע מה לומר, הדבר הפשוט והמתבקש היה לומר לו: "אדוני, אתה טועה קיבלתי רשות להיכנס..." אבל הוא ידע שאם יעשה זאת הוא יפגע במלצרית שעקבה אחר הנעשה ונראתה מאד מתוחה. זו תהיה כפיות טובה וגם לשון הרע, ומצד שני מה שקורה כעת זה חילול השם, הוא חייב להוכיח למנהל כמו גם לסועדים ששמעו את הגערות שהוא לא השתמש בשירותים ללא רשות, איך עושים זאת?!

הוא פנה למנהל ואמר: "אדוני היקר, חבל לכעוס לחינם, אנחנו מתכוונים לאכול כאן, לא רק שנינו אלא כל המשפחה שלנו שתיכף תכנס לכאן", "הו, סליחה התנצל המנהל, אני ממש מצטער, פשוט יש אנשים שנכנסים בלי רשות, אני בטעות חשבתי.....", "זה בסדר, רק תגיד לי איפה אנחנו יושבים?", "כמה אתם?" שאל המנהל "תשע נפשות, תכף השאר מגיעים" אמר אבי. אחי המופתע רץ בציווי אבי למיניבוס לקרוא לנו. כשראינו אותו מתקרב לבדו לא הבנו מה קרה? הוא עלה למיניבוס מתנשף ואמר: "בואו תכנסו למסעדה, אנחנו נאכל שם?", "מה במסעדה?", שאלנו בתדהמה והוא סיפר במילים קצרות מה התרחש. מיהרנו לרדת מהמיניבוס ולהתקדם לכוון המסעדה כשבדרך אנו דנים האם הסעודה תהיה על חשבון האטרקציה או לא, מצד שני גם המסעדה הייתה אטרקציה לא רעה בכלל.

נכנסנו כולנו למסעדה, בינתיים עמלו כמה מלצרים לחבר שולחן לשולחן, כולנו התיישבנו והשתדלנו לשמור על ארשת מכובדת, המלצר הגיש את התפריט ולאחר מס' דקות שב ושאל: "מה תירצו להזמין?" הורי עיינו בתפריט ואחרי שהתאוששו מההלם מהמחירים החלו להזמין מנות לכולנו, הייתה זו אטרקציה אמיתית עבורנו, ישבנו כמו מלכים והמלצרים שרתו אותנו והביאו מאכלים ומשקאות. בין לבין התלחשנו על הסיבה שבגללה זכינו לאטרקציה הזו כשבאויר תלויה השאלה הגורלית איזו אטרקציה נפסיד? לקראת סיום הארוחה ראינו התקהלות של כל המלצרים במסעדה כולל מנהל המשמרת ועוד אדם מכובד, הם יצאו מהמטבח כשכל אחד מהם מחזיק מגש עם קינוח ועליו זיקוקים, הסתכלנו סביבנו לראות איזה אדם חשוב סועד עם פמלייתו, כל הצוות התקדם לאיטו כשזיקוקים נעוצים בעוגות ובכדורי הגלידה. והם פנו הישר אלינו והקיפו אותנו ובתנועה אחידה הניחו אותם על שולחנו. "מה זה? אני חושב שיש כאן איזו טעות" אמר אבי, "זה בסדר, אתה באמת לא הזמנת ואתה גם לא תשלם, זו מתנה של צוות המסעדה, לך ולמשפחה היקרה שלך", אמר מנהל המסעדה. הוא התיישב ליד אבי כששאר הצוות נשאר לעמוד. "תקשיב, אחרי שהתיישבתם אמר לי אחד המלצרים שהמלצרית בוכה, הלכתי אליה ושאלתי אותה מה קרה והיא אמרה בחשש: "אני נתתי לאיש הזה להיכנס לשירותים, ואז מנהל המשמרת צעק, הייתי בטוחה שהוא יפטר אותי והייתי מתוחה נורא ואז קלטתי שהאיש הדתי הזה החליט לקחת ארוחה לכל משפחתו העיקר שלא אפגע, אני

בוכה מהתרגשות, האיש נהג כן כדי להגן עלי, אף פעם לא התחשבו בי כך, אין בני אדם כאלה בעולם!", בזמן שאכלתם אנו במטבח התרגשנו מן המעשה המתחשב שלך, זו המתנה שלנו אליך, מכל הלב. הילדים שלך יכולים להיות גאים בך, אתה אדם מיוחד". סיימנו לאכול את הקינוח ואז הגיע הזמן לשלם, אבי פתח את פנקס העזר וגילה שאין שם חשבון, היה שם כרטיס הנחה של 50% לפעם הבאה שנגיע למסעדה. אבא שלי קרא למנהל: "כל הכבוד לכם על הפעם הבאה, אבל מה עם התשלום על הפעם הזו?", "הפעם הזו היא חינם, המדיניות שלנו היא שלא לקחת כסף ממלאכים!", יצאנו משם מרוגשים והמשכנו במיניבוס לצפון, עשינו את כל האטרקציות שתכננו אבל ידענו שכזאת אטרקציה מרגשת לא נחוות לעולם ואני לא מתכוונת לאכול אלא לידיעה שאבא שלי באמצעות החכמה והמידות הטובות שלו גם התחשב בזולת וגם מנע חלול ה' ויותר מכל חולל קידוש השם הגדול.

הלכות "כשרות" הטיול

פינת ההלכה



א. אסור לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ לטיול [אע"פ שחזר אה"כ לארץ] וכל שכן שאסור לצאת על מנת להשתקע בחו"ל (הרמב"ם פ"ה הל' מלכים הל' ט-יב, שו"ע

אורח"ס סי' תקל"א ס"ד, משנ"ב ס"ק יד, שו"ת יח"ד לגר"ע יוסף ח"ה סי' נז).

ב. מותר לצאת לחו"ל להשתטח על קברי צדיקים (ברכי יוסף להחיד"א סי' תקס"ח ס"ק יא, ק. ילקו"י לגר"י יוסף ח"ב עמ' תתי ס"א, שארית יוסף ח"ב עמ' נד, ילקו"י סי' נג ס"ב) וכן מותר לצאת כדי להשתתף בחגיגת בר מצוה או חתונה של קרוב משפחתו כיוון שהנסיעה הינה לצורך מצוה (שו"ת באר משה לגר"י שטרן ח"ז עמ' שכה אות ב) ומותר לנסוע לבקר את הוריו הגרים בחו"ל (ילקו"י כיבוד אב ואם פ"ט ס"נ) וכן מותר לשליח ציבור לנסוע לימים נוראים לבתי כנסת בחו"ל וטוב אם יוכל למסור שם שיעור תורה (שארית יוסף ס).

ג. מותר לצאת מארץ ישראל לחו"ל לזמן קצר לצורך פרנסה, לשאת אשה, ללמוד תורה (הרמב"ם ס' הל' ט, שו"ת יח"ד ח"ה סי' נז) לרפואה, לשם הרגעת עצבים נפשיים למי שסובל מכך ומותר לבן משפחה ללוותו לשם עזרה בכל הדרך (הבית היחודי לגר"א זכאי ח"ד סי' מו ס"ו בשם מר"ן הרש"ל עובדיה יוסף זאק"ל בתשובה). ד. הנכון להחמיר שלא לצאת לטיול לאילת [מצד היותה ספק חו"ל] אלא אם כן כשהולך לשם ימסור שיעור תורה, או שאר הסיבות הנ"ל (שו"ת מעין אומר לגר"י נקי בשם הרש"ל עובדיה יוסף פ"א סי' כה, ס' הלכות והנהגות לבעל קהילות יעקב-ה"סטייפלר עמ' נט, ילקו"י שביעית פ"א ס"ו).

ה. גם כשיוצאים לטיול יקבעו עיתים לתורה שנאמר (דברים יז, א): "ושננתם לבניך ודברת בם בשבת בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך" (ס).

ו. אסור בהחלט לבקר בכנסיות ומנזרים של נוצרים אף בדרך טיול ואין להיכנס לשם אפילו משום דרכי שלום, וגם מדרכי טיולים יזהרו מאוד לבל יכשלו ולא יכשילו תיירים יהודים להובילם לבקר במקומות אלו (שו"ת יח"ד ח"ד סי' מה).

ז. אסור לכוהנים להיכנס לקברות צדיקים כמערת המכפלה, קבר רחל וכדו' ומצוה להוכיח את הכוהנים באמירה נעימה לבל יכניסו עצמם לספק טומאה ולחלל קדושת כהונתם (ס' סי' נח).

ח. אין לטייל בחורים ובחורות יחד כיוון שנכשלים באיסורים רבים (אול"ר דיניס לאשה סי' ס"ב) וכן אסור לשבת בצוותא בישיבה מעורבת בנים ובנות יחד (ס' פ"י).

ט. נכון ומצוה לבקר בירושלים גם בזמן הזה ועל כל פנים בשלושת הרגלים (שדי חמד פאת הפסדה מע' ארץ ישראל) וכן המנהג לבקר בכותל המערבי הוא טוב ונעים וראוי להתמיד בו (אז נדברו ח"ב סי' כח) אבל אסור באיסור חמור להיכנס בזמן הזה להר הבית [כל השטח למעלה], מפני שכולנו טמאי מתים והנכנס לשם חייב כרת (ילקו"י ארבע תעניות עמ' תקל"א ס"ח, שו"ת אור לציון ח"ג פ"ב ס"ה).

י. הרואה את מקום בית המקדש בחורבנו [כיפת הסלע (הזהוב) או הכותל המערבי (חזו"ע) ארבע תעניות עמ' תלח] חייב לקרוע את חולצתו (שו"ע אורח"ס סי' תקס"א ס"ב) כדין אבל על מתנועע"פ שו"ע ס"ד) וכל זה אם חלף 30 יום מביקורו הקודם במקום (שו"ע ס"ה). [ולכן היוצא לטייל או לבקר בכותל יצטייד בחולצה ישנה שאותה יקרע כשהיא עליו ואח"כ יחליף לחולצתו הרגילה].

יא. גם כשנמצאים בטיול מחויבים לנהוג על פי חוקי התנועה ולא לנהוג במהירות מופרזת, וינהג בזהירות ובמתינות, ומי שעובר על חוקי התנועה עובר על איסור תורה של "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם" וראוי לעונש גדול כיוון שמסכן את חייו וחיי אחרים (ס' נתיבי אפרים עמ' 231, ואין לנו מכשול ח"ד פ"ה) ועל ההורים לשמור על הילדים בכבישים (ס).

דוגמא ממעשה שהיה: אדם אחד בא לפני מר"ן רבינו יעקב קנייבסקי "הסטייפלר" וסיפר לו שנהג במכונית במהירות ועתה הוא עומד למשפט ומבקש ברכה שיצא זכאי בדין, גער בו הרב בנזיפה ואמר: "אתה עובר

על חוקי התנועה? הלא אתה מסכן חיי אדם, וראוי אתה לעונש גדול יותר" (פניני רבניו הקהילות יעקב עמ' קטו).
יב. כשנמצאים בים אין לשחות אלא רק במקום שיש מציל משום "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם"
ומשום סכנת חיים (ז.ע.).

דוגמא ממעשה שהיה: (פורסם בעיתון חרדי ביום שלישי י"ט בסיון תשע"ד) ביום שישי ערב שבת קודש בהעלותך
הים היה סוער במיוחד והמצילים לא הרשו להיכנס למים בכלל, לאחר לחץ של מאות מתרחצים נכנסה
קבוצה גדולה למים "בשתיקות" המצילים, בשלב מסוים החל בים זרם חזק של מים שסחף את הקבוצה לתוך
מערבולת, אנשים ניתלו זה בזה והחלו לטבוע. המצילים נכנסו להיסטריה וכשליחים משמים הגיעה פתאום
קבוצה גדולה של מצילים [שכנראה הוזעקו בעקבות כניסתנו למים בניגוד להוראות] וב"ה בחסדי שמים
איש לא נפגע, ברצוני לעורר: 1. להישמע להוראות המצילים במלא מובן המילה ולהעריך את עבודתם ולא
לסכן חיים 2. בהזדמנות זו ברצוני להודות למצילים על שהצילו אותנו ממוות לחיים במלוא מובן המילה.
יג. אסור בכל תוקף להתרחץ בים או בברכות מעורבות שאין בהם הפרדה מוחלטת בין גברים
לנשים ואף לצורך רפואה הדבר אסור, אלא יש לרחוץ במקומות נפרדים (ואולי דינים לאשה סי' לו ס"ל)
גם כשרוחצות נשים או בנות במקום נפרד היות ויש מציל- גבר או אנשי שירות- גברים בשטח
שרואים יש לרחוץ רק בלבוש מלא וצנוע כולל שרוולים וגרביים או חלוק שמגיע עד לקרסוליים.
יש גם איסור ללכת לחוף של "משפחות" [גם מבחינת צניעות וגם שאין שם מציל].
יד. יש להקפיד גם בטיול על צניעות הלבוש אפילו שחם מאוד, ולא לטייל במקומות שם הפריצות
חוגגת ובנקל נכשלים במראות אסורות (ז.ע.).

טו. אין לאכול בכל מקום, אלא לקנות מזון אך ורק במקומות שעומדים תחת גוף כשרות מוסמך
ותעודת הכשרות הינה ברת תוקף (ז.ע.). כשרוצים להתארח בבית מלון [אפילו דרך חברת תיירות
מוכרת] וההשגחה לא מוכרת, הטוב ביותר לברר בטרם נרשמים לנופש ולחסוך עוגמת נפש.
טז. אין לצאת למסלולי טיולים מסוכנים משום "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם" וחובה לשמור
על הילדים בכל מהלך הטיול (ז.ע.). יש להצטייד במים ובמזון ולהתייעץ עם החברה להגנת הטבע
לגבי כמות המים הנדרשת ולבטיחות המסלול שרוצים לעשות.

יז. המבקר בגן חיות ורואה שם פיל, קוף או ינשוף [פעם ב- 30 יום] יברך בשם ומלכות "בא"ה אמ"ה
משנה הבריות" (ש"ע אור"ח סי' רכה ס"ח, חז"ע זכרות עמ' תנ"ג, ילקוי' זכרות ח"ג עמ' תכט ומעיר שכן אמר לו
הרש"ל עובדיה יוסף ושכן עשה הרב צפועל פעם ב- 30 יום). והרואה בריות נאות במיוחד כגון: תוכי ומתפעל
מאוד מיופיו מברך בשם ומלכות [פעם אחת בחיים!] "שככה לו בעולמו" (ש"ע שם סי' ילקוי' עמ' תרח).
יח. הרואה את הים התיכון שלאורך חופי ישראל מברך [פעם ב- 30 יום] בשם ומלכות "שעשה את
הים הגדול" (ש"ע אור"ח סי' רכה ס"א) וכ"ש כשרואה את האוקיינוס הגדול (סס) ואם ברך בשם
ומלכות "עושה מעשה בראשית" יצא (ולא חוזר ומברך) (משנ"צ סס ב"ה) "ועל הים הגדול", חז"ע סס)
יט. הרואה את ים כינרת [פעם ב- 30 יום (משנ"צ ס"ק ז)] מברך בשם ומלכות "עושה מעשה בראשית"
[אע"פ שכבר ברך על ים התיכון] (חז"ע זכרות עמ' תסז).

כ. על ים-המלח אין לברך "עושה מעשה בראשית" כיון שאינו מעשה בראשית אלא נוצר אחר כך
(חז"ע זכרות עמ' תסט, שו"ת שצט הלוי ח"ט סי' מז) אלא יהרהר הברכה בליבו (סס).

כא. הנוסע מעיר לעיר אם יש בנסיעתו שעור זמן של 72 דקות (או אם יש בהליכתו ובחזרתו ביחד
72 דקות בו ביום, אפילו נסע בבוקר וחזר בלילה) צריך לברך ברכת הגומל בשם ומלכות בפני עשרה
(ילקוי' ח"ג סי' ריט ס' טו) ואם נוסע בכל יום יברך בשבת לפטור את כל נסיעותיו במשך השבוע (סס סי' יז).
כב. כשיצאים לצמר לשבת באחד המושבים יש לבדוק: שיש "עירוב" מסביב למושב [ניתן להסתייע
במידע במוקד עירוב ארצי 054-8483320], שהתאורה, הברזים והמזגנים לא מופעלים ע"י חיישנים
אלקטרוניים [כשאדם מתקרב], לנתק את אור המקרר ושהלחצנים שנמצאים מאחורי הדלת העליונה
והתחתונה יהיו לחוצים (ע"י הדבקה בסיילוטפ) כל השבת. אם חימום המים הוא ע"י גז או בויילר
אסור להשתמש במים חמים בשבת, שניקוז המים בכיורים לא יורד להשקות את הצמחיה.

כששוכרים צימר עם בריכה ובאים עם ילדים חשוב לוודא שהבריכה מגודרת וניתן לנעול אותה.
כג. כשיצאים לבית מלון יודאו: לספרדים שהבשר חלק בית יוסף בהכשר מהודר, בישראל ישראל.
דגי סלומון שמבשלים הם מנורבגיה צ"לה וסול תוצרת הולנד, וכשמתארחים לשבת: שיש
אפשרות לקבל מפתח לחדר והפתיחה לא רק ע"י כרטיס, המזגן ואור החדר לא מופעלים ע"י
חיישנים אלקטרוניים, אין להשתמש במים החמים בשבת [יש להטות את ידיה הברזים עד הסוף ימינה]
אין לכתחילה ליטול ידיים [לסעודה, בקומו משנתו, אחרי שירותים] מברז שמצוי באמבטיה שיש בה
שירותים, ובשעת הדחק שאין לו מקום אחר לנטילת ידיים יש להקל ליטול שם ויברך בחוץ את
הברכה הנצרכת [על נטילת ידיים, אשר יצר] (ילקוי' סי' קס ט"ג, אולניות יוסף להלכה זכרות ח"א סי' יב, ילקוי' סי' 7
ס"פ, פסקי תשובות סי' 7 ס"ט) [ועדיף שבהזמנת חדר במלון יבקש חדר עם ברז לנטילת ידיים מחוץ לשירותים]